

Glassfever

"Hé ja, glas!" Wat er precies door de hoofden van de organisatie heen ging bij het eerste voorstel om een manifestatie met hedendaagse kunst in glas te realiseren, weet ik niet. Maar voor de samenwerkende kunstinstellingen in Dordrecht is de keuze om zich te beperken tot één specifiek materiaal als uitgangspunt uitzonderlijk. Het enthousiasme is voelbaar en tegelijkertijd hebben ze kans gezien het glas in hun eigen mal te gieten.

Door Beatrijs Schweitzer

Het gaat hier niet om glaskunst, decoratieve (gebruiks-)voorwerpen van glas, maar om autonome werken ontworpen door kunstenaars die glas hooguit incidenteel toepassen. Liefhebbers van modern glas weten dat glas, ook in Nederland, al jaren gebruikt wordt voor autonome kunstinstallaties, maar het gebruik is in vergelijking met andere materialen wel relatief nieuw. Voor de beroemde tentoonstelling *Beelden in Glas* in Fort Asperen in 1986 werden al bekende beeldhouwers als bijvoorbeeld Carel Visser en Tony Cragg uitgenodigd om samen met meester Glasblazers te komen werken in de glasstudio van

Willem Heesen in Leerdam. Heesen merkte destijds nog op dat veel van deze kunstenaars niet gewend waren te denken en ontwerpen vanuit de specifieke kwaliteiten van het materiaal en het proces, maar in Dordrecht is vooral te zien hoe de onbevangen benadering van uiteenlopende kunstenaars de mogelijkheden en het vocabulaire van glas weet op te rekken.

Het betreft dan zogenaamd 'warm' glas; glas dat in vloeibare vorm rechtstreeks vanuit de smeltoven is vormgegeven, in hete toestand is geblazen, gegoten en/of samengesmolten. Vooral het eerste vergt een enorm vakmanschap dat jarenlange toewijding vereist. Kunst in glas kan dan ook alleen ontstaan in nauwe samenwerking tussen de kunstenaar als ontwerper en ervaren meester Glasblazers voor de uitvoering, waarbij de hand van de Glasblazer medebepalend is voor het resultaat. Hotspot en Mekka voor deze ambachtelijke traditie is al eeuwenlang het Venetiaanse eilandje Murano. Hier is ook de glasstudio gevestigd van de entrepreneur in glas, Adriano Berengo. Deze laatste vormt, op voorstel van John Sillevius (voormalig conservator Haags Gemeentemuseum), de rode draad bij

Glassfever. Berengo nodigt al ruim 25 jaar een uiteenlopend gezelschap van grote namen uit de kunstwereld uit, om bij hem in de studio te komen werken met glas. In Dordrecht is zodoende werk te zien van meer dan 70 internationaal bekende kunstenaars dat in de glasstudio van Berengo is vervaardigd, waaronder Mimmo Palladino en Jan Fabre, maar ook Ted Nooten.

DordtYart

Glassfever beslaat vier bijzondere locaties in Dordrecht. Maar de couleur locale is bepaald door het Dordrechts Museum én Centrum voor hedendaagse kunst DordtYart. Dit laatste, gevestigd in een gigantische voormalige scheepswerf, heeft als bijzonderheid dat zij als een mecenas kunstenaars opdracht geeft om gedurende de zomer ook installaties op locatie te ontwikkelen. Daartoe zijn dit jaar dan ook de nodige Glasovens aanwezig en met ervaren Glasblazers in de hal aan het werk te zien. Naast bestaand werk van kunstenaars die de afgelopen 25 jaar bij Berengo hebben gewerkt is ook nog werk van vijf kunstenaars te zien die eerder dit jaar al naar Murano zijn uitgezonden om in de Berengo studio nieuw werk

voor *Glassfever* te maken. Formaat en hoogte van de hal vragen wel om flinke installaties. Bij binnenkomst valt het oog meteen op het kleurrijke 'schaakspel' (een deel daarvan) in zeer groot formaat van Martin Bradley uit 1991. Het zijn vrolijke dierfiguren die de velden van dit decoratieve 'schouwspel' bevolken, maar echt boeiend is het niet en ook wat gedateerd. Dat is precies de makke van het concept om kunstenaars te tonen enkel op grond van het feit dat ze bij Berengo gewerkt hebben. Gelukkig vormt dit werk een uitzondering, en is het overige werk interessanter en experimenteler. 'Kleurrijk en decoratief', dat zou je ook kunnen zeggen van de fantastische kroonluchter *Babylon* van Joana Vasconcelos. Maar het feit dat alle elementen met een eveneens kleurrijk breisel zijn omhuld geeft meteen ook commentaar op het fenomeen. Wat we nu zien is warm, zacht en soepel, en heeft precies de eigenschappen die glas mist. Maar bovenal, de uitstraling van oma's pannenlappen staat vóór af van de status van de grote Venetiaanse kroonluchters. Dit ironische spel met status en rijkdom wordt ook fijn gespeeld in de bijdrage van Ted Nooten want wat zijn zijn royaal uitgestrooide megagrote

Javier Pérez, Carróna, foto Martin van 't Hart

'edelstenen' in prachtige kleuren toch aantrekkelijk. De echte voorbeelden steken daar haast lullig bij af. Verder kan het in DordtYart vooral ook zonder kleur. Zoals de witte installatie van voetsporen in een sneeuwlandschap van Glasgruis met video van de Recycle Group, of het zeer esthetische zwarte beeld *Siren* van Kate McGwire waarbij het glas overgaat in een enorme waaijer van zwarte veren. Bij de meeste werken is het glas gewoon kleurloos en ligt het accent op vorm en inhoud. De hangende transparante bollen van Zoro Feigl, die langzaam bewegen worden vanaf het hoge dak, passen zo weer helemaal in de industriële sfeer van de locatie. Dat geldt nog sterker voor het werk dat Rosella Biscotti in opdracht van DordtYart heeft gemaakt en waarvan ik persoonlijk zeer gecharmeerd ben. *Crude Oil* bestaat uit een aantal grote ijzeren schalen op de vloer waarin het glas op vloeibare hete olie lijkt. Prachtig!

Koen Vanmechelen

De blikvanger die de hele achterste helft van de fabriekshal in beslag neemt is de installatie van Koen Vanmechelen. (zie *Beelden 1#2015*). Als altijd in de weer met zijn *Cosmopolitan Chicken Project*, een databank van genen, zaden, planten en vooral kippen die hij kruist om tot een sterke kosmopolitische kip te komen. Vanmechelen heeft er duizenden en ook in Dordrecht ontbreken ze niet! Hij maakt met zijn kruisingen een statement richting de multiculturele samenleving, maar bedrijft op zijn manier vanuit de kunst ook 'wetenschappelijk onderzoek'. Gedurende deze

zomer laat hij bij de Glasovens in de hal nieuwe zaadvormen maken om toe te voegen aan het totaal. Twee enorme bronzen handen zijn gul gevuld met glazen zaden, maar dit beeld mist voor mij de spanning die het oude ijzeren bed met bruinige zaadvormen op een morsig matras wel heeft. Interessant zijn ook de hangende zakken waarin oesterzwammen worden gekweekt die na het plukken worden vervangen door een exemplaar van glas. Een pergola vol kitscherige plantjes maakt de indruk van een typisch Belgische knipoog, maar het verhaal erachter ontgaat me. (De catalogus van *Glassfever* is prachtig, maar voorziet niet in achtergrondinformatie over het getoonde werk).

Dordrechts Museum

Later bij het Dordrechts Museum wacht nog een verrassing. Een vrolijke kudde kippen met eivormige lijven van glas en poten van RVS komt de bezoeker al tegemoet vanaf het grasveld. Wat was er eerder 'de kip of het ei' lijkt de vraag. De kippen blijken eveneens van Vanmechelen, toevallig 20 jaar geleden al bij Berengo gemaakt. Het museum toont niet 'meer van het zelfde' maar heeft zorgvuldig gezocht naar aansluiting en interactie met werken uit de Berengo studio met zijn eigen collectie van ruim zes eeuwen, voornamelijk Hollandse, schilderkunst. Een totaal ander concept dan van DordtYart. Met blauwe inkt overgoten glazen duiven van Jan Fabre zitten op een rij voor een oud schilderij met vogels. Het zou Fabre niet zijn als er niet ook een hele rij (glazen) duivenpoep te zien was in *Shitting Doves of Peace and flying*

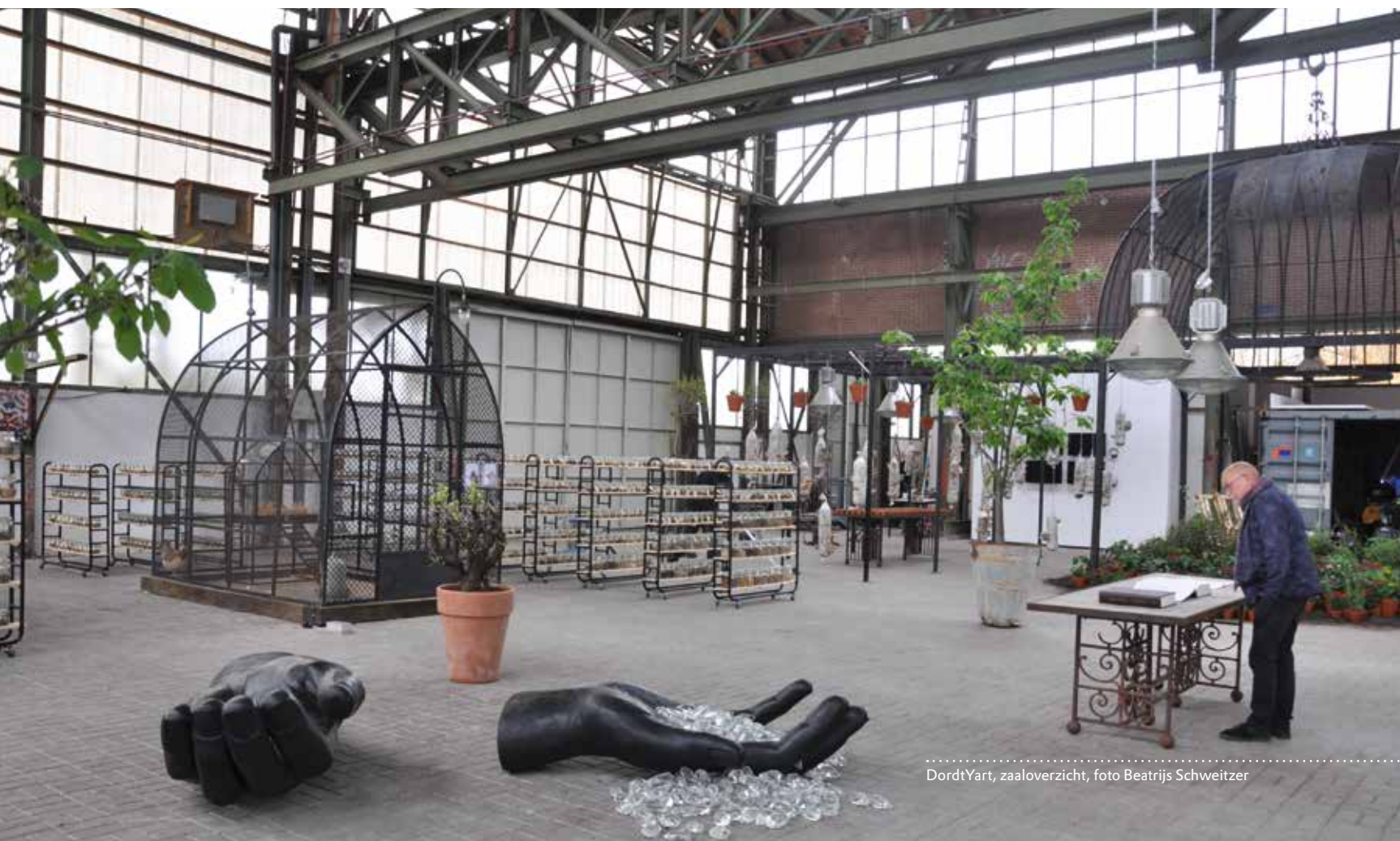
Rats. Hier in het museum ligt ook de dramatisch neergestorte kroonluchter van dieprood glas van Javier Pérez. Een tiental opgezette kraaien doet zich al opgewonden tegoed aan de bloedige scherven en splinters. Dat de dame op het oude portret aan de wand in haar tijd de bijnaam 'de kraai' had, is meer een anekdote die weinig toevoegt aan de lading van dit krachtige eigentijdse vanitastafereel. Tegelijkertijd geeft de omlijsting van oude portretten wel een bijzondere sfeer aan het werk. De dood bevindt zich hier te midden van het leven, en maakt van de geportretteerden gewone stervelingen. De dood is hier van alle tijden en dat maakt hem ook minder abstract dan in een meer steriele tentoonstellingsruimte. *Carroña* vormt een hoogtepunt op deze locatie, al zijn de wat minder spectaculaire combinaties ook zeker de moeite waard.

Huis van Gijn en het Dordts Patriciërshuis

De wisselwerking met de bestaande museale omgeving komt ook indringend tot uiting in het Huis van Gijn. Bankier Simon van Gijn was een echte verzamelaar en zijn 19de eeuwse woning is nu als museum in zijn oorspronkelijke staat te bewonderen. Via de oude keuken, met - jawel - een koffiepot van Klaas Gubbels, komen we op de verdieping een harnas tegen. Geblazen van donkerbruin glas in een raster van ijzer, lijkt dit beeld van Penny Byrne uit 2015 hier wel gewoon al meer dan een eeuw zo te staan. Terwijl de 'kroonluchter' met felle tl-buizen van Yuichi Higashionna in een overvloedig gedecoreerde zaal juist heftig conflicteert.

In de donkere huisbibliotheek met oude grote boeken tot aan het plafond staat op een tafel in het midden een hoeveelheid transparante bokaalen. Ze blijken de as te bevatten van verbrandde boeken. De titels staan op het glas als betrof het een wetenschappelijke collectie. De boekverbranding als pijnlijke praktijk van censuur wordt in deze context wel heel nadrukkelijk onder de aandacht gebracht, maar het belang van verlichte geesten (als Van Gijn) wordt eveneens onderstreept. Tot slot is er nog een vierde locatie te bezoeken - de volgorde is natuurlijk vrij -; het fraaie Dordts Patriciërshuis met een heerlijk tuttig theezaaltje boven het water en weergaloos uitzicht. Het wat minder geslaagde stilleventje van Klaas Gubbels (ruimtelijk en van glas uit 1994) staat er toch een tikje obliagaat bij terwijl de zwarte boom met witte bloemen van Jorge en Lucy Orta wel voor het kleine binnenplaatsje gemaakt lijkt. Niet alle keuzen bij *Glassfever* zijn even overtuigend, maar dat kan ook niet anders met meer dan 80 werken. Het is toch een indrukwekkende schatkamer geworden die vast inspirerend zal zijn voor andere kunstenaars. Wie nóg meer van de Venetiaanse sfeer van Berengo wil opsniven bezoekt Dordrecht in het weekend. Dan vaart er een (houten) watertaxi tussen de verschillende locaties.

Glassfever, DordtYart, Dordrechts Museum, Huis van Gijn en het Dordts Patriciërshuis, 21 april t/m 25 september 2016, www.glassfever.nl

DordtYart, zaaloverzicht, foto Beatrijs Schweitzer